

Warszawa, 14 października 2021 roku

Sprawa: Odpowiedź na petycję

Znak sprawy: DD3.056.13.2021

Kontakt: Kancelaria MF
tel. +48 22 694 55 55
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Szanowna Pani,

w odpowiedzi na petycję z 19 maja 2021 roku, oznaczoną jako PET/V/29/29, dotyczącą żądania zmiany przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w zakresie wprowadzenia zwolnienia z opodatkowania zadośćuczynień za wyrządzoną krzywdę przez organy publiczne, przedstawiam poniższe wyjaśnienia.

Obecny stan prawny

Ustawa PIT przewiduje szereg zwolnień podatkowych dotyczących odszkodowań i zadośćuczynień. Obecnie wolne od podatku dochodowego są m.in.:

- ✓ otrzymane odszkodowania lub zadośćuczynienia, jeżeli ich wysokość lub zasady ustalania wynikają wprost z przepisów odrębnych ustaw lub przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tych ustaw, oraz otrzymane odszkodowania lub zadośćuczynienia, jeżeli ich wysokość lub zasady ustalania wynikają wprost z postanowień układów zbiorowych pracy, innych opartych na ustawie porozumień zbiorowych, regulaminów lub statutów, o których mowa w art. 9 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1040, 1043 i 1495), z wyjątkiem:
 - a) określonych w prawie pracy odpraw i odszkodowań z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia umowy o pracę,
 - b) odpraw pieniężnych wypłacanych na podstawie przepisów o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników,
 - c) odpraw i odszkodowań z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia funkcjonariuszom pozostającym w stosunku służbowym,
 - d) odszkodowań przyznanych na podstawie przepisów o zakazie konkurencji,
 - e) odszkodowań za szkody dotyczące składników majątku związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą,
 - f) odszkodowań za szkody dotyczące składników majątku związanych z prowadzeniem działów specjalnych produkcji rolnej, z których dochody są opodatkowane według skali, o której mowa w art. 27 ust. 1, lub na zasadach, o których mowa w art. 30c,
 - g) odszkodowań wynikających z zawartych umów lub ugód innych niż ugody sądowe;

- ✓ inne odszkodowania lub zadośćuczynienia otrzymane na podstawie wyroku lub ugody sądowej do wysokości określonej w tym wyroku lub tej ugodzie, z wyjątkiem odszkodowań lub zadośćuczynień:

- a) otrzymanych w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą,
- b) dotyczących korzyści, które podatnik mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

Ustosunkowanie się do postulatów petycji

- Sąd w swoim postępowaniu o wypłatę zadośćuczynienia, odszkodowania, rekompensaty, nawiązki, spadku ustala wysokość podatku, termin płatności lub pobiera odpowiednią kwotę na poczet podatku

Zgodnie z ustawą PIT zadośćuczynienia, odszkodowania, rekompensaty, nawiązki stanowią przychód z innych źródeł, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 9 w związku z art. 20 ust. 1 ustawy PIT.

Sąd nie jest płatnikiem podatku PIT, bowiem nie dokonuje wypłaty zasądzonych świadczeń, a jedynie orzeka o przyznaniu takiego świadczenia, jego wysokości, określa podmiot obowiązany do wypłaty, itp.

Przedmiotowe przychody, o ile podlegają opodatkowaniu, wykazywane są w zeznaniu podatkowym i od całości uzyskiwanych dochodów obliczany jest podatek dochodowy, który należy wpłacić na rachunek właściwego urzędu skarbowego.

Stąd postulat jest bezprzedmiotowy.

- Zadośćuczynienia i odszkodowania w trybie pozasądowym na podstawie wezwania do zapłaty, przedsądowego wezwania do zapłaty, umowy pozasądowe i inne ugody jeśli naruszono prawa pacjenta, czy też jeśli naruszono prywatność w postaci danych osobowych

Zwolnienie z opodatkowania zadośćuczynienia lub odszkodowania w związku z otrzymaniem wezwania do zapłaty, nie jest możliwe bowiem wezwanie do zapłaty nie oznacza otrzymania zadośćuczynienia lub odszkodowania lecz jest konsekwencją braku ich wpłaty przez obowiązane, stąd w tym przypadku brak jest uzasadnienia dla wprowadzenia takiego zwolnienia. Ta sama zasada dotyczy przedsądowego wezwania do zapłaty oraz wezwania dłużnika przez wierzyciela do zapłaty zadośćuczynienia lub odszkodowania.

Natomiast w przypadku otrzymania zadośćuczynień lub odszkodowań, do których zastosowano wezwanie do zapłaty, itp. należy wyjaśnić, iż mogą one korzystać ze zwolnienia z opodatkowania, bowiem będą do nich miały zastosowanie zwolnienia już zawarte w ustawie PIT. Jednakże aby to ocenić trzeba zapoznać się z konkretnym stanem faktycznym.

- Zwolnienie z opodatkowania minimalnego wynagrodzenia za pracę x 12 miesięcy bez nadgodzin

Brak jest uzasadnienia dla wprowadzenia takiego zwolnienia.

Płaca minimalna w 2021 roku ustalona została na poziomie 2 800 zł.¹⁾ Zatem postulat ten oznacza de facto zwolnienie z opodatkowania kwoty wynoszącej 33 600 zł (2 800 zł x 12).

¹⁾ Płacę minimalną ustala się zgodnie z przepisami ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207).

W petycji nie podano jednak uzasadnienia dla wprowadzenia takiego zwolnienia ani nie określono kręgu podatników, którzy mieliby z niego korzystać.

Generalną zasadą podatku dochodowego jest powszechność opodatkowania, a zwolnienia stanowią wyjątek od tej zasady, dlatego muszą mieć charakter wyjątkowy.

Każde wprowadzane zwolnienie powoduje uszczuplenie dochodów finansów publicznych. Dlatego też wymaga określenia skutków podatkowych takiej regulacji oraz źródeł jej finansowania.

Należy zauważyć, iż obecne działania rządu w obszarze reformy podatku dochodowego przedstawione 15 maja 2021 roku w ogłoszonym programie „Polski Ład” zawierają m.in. pakiet zmian, który ma uczynić system podatku dochodowego w Polsce bardziej sprawiedliwym społecznie. Przewiduje się m.in. podniesienie kwoty wolnej od podatku do 30 tys. zł i podwyższenie progu podatkowego zawartego w skali podatkowej do 120 tys. zł.

Na zmianach skorzysta 18 mln Polaków.

Zaproponowane przez rząd rozwiązania pośrednio przyczynią się do realizacji postulatu zawartego w petycji, jednakże przez bardziej sprawiedliwe rozwiązanie, niż poprzez tworzenie zamkniętej, uprzywilejowanej kategorii podatników.

- Zadośćuczynienie związane z naruszeniem praw pacjenta

W przypadku zdarzeń medycznych poruszonych w petycji, zadośćuczynienie przyznane przez wojewódzką komisję do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych, na podstawie ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, korzysta ze zwolnienia z opodatkowania.

Natomiast w przypadku zasądzenia zadośćuczynienia przez sąd, świadczenie to co do zasady korzysta ze zwolnienia z opodatkowania.

Postulat zawarty w petycji jest bezprzedmiotowy.

- Zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych w przypadku np. opublikowania danych w projekcie uchwały

Zadośćuczynienia otrzymane za naruszenie przepisów dotyczących ujawnienia danych osobowych korzystają ze zwolnienia, bowiem są one przyznawane na podstawie wyroków sądowych, które określają wysokość zadośćuczynienia lub odszkodowania.

Postulat zawarty w petycji jest bezprzedmiotowy.

- Postępowanie przed sądem i organem podatkowym w sprawie przyznania zadośćuczynienia lub odszkodowania za naruszenie praw pacjenta lub naruszenie dóbr osobistych przez organy publiczne jest zwolnione z opłat sądowych w pełnym zakresie, podatku dochodowego od osób fizycznych ale Sąd lub Urząd Skarbowy może obciążyć organ publiczny, podatkiem lub opłatą sądową który przyczynił się do wyrządzenia szkody.

Postępowanie przed sądem w sprawie przyznania zadośćuczynienia lub odszkodowania za naruszenie praw pacjenta lub naruszenie dóbr osobistych przez organy publiczne jest pierwszym etapem, które ma doprowadzić do przyznania takiego świadczenia.

Z tych względów samo postępowanie nie może być „przedmiotem opodatkowania”, bowiem w tym przypadku nie powstaje przychód. Dopiero zasądzenie przez sąd zadośćuczynienia lub odszkodowania i jego otrzymanie kreuje przychód w rozumieniu ustawy PIT.

Zasądzone przez sąd zadośćuczynienia lub odszkodowania od podmiotów publicznych co do zasady korzystają ze zwolnienia, bowiem są przyznawane na podstawie wyroków sądowych, które określają wysokość zadośćuczynienia lub odszkodowania.

Jeżeli chodzi o postępowanie przed organem podatkowym, to należy wskazać, że tego rodzaju postępowania nie toczą się, bowiem nie mają one odzwierciedlenia w przepisach prawa. Przed organem podatkowym mogą toczyć się jedynie postępowania w sprawach podatkowych.

Odnosząc się do dalszej części postulatu, wskazać należy, iż sąd lub urząd skarbowy nie może nakazać zapłaty podatku podmiotowi publicznemu, który przyczynił się do wyrządzenia szkody, bowiem nie posiada takich uprawnień. Określanie podatków, przedmiot oraz podmiot opodatkowania regulują ustawy podatkowe. Ustawy te nie uprawniają jednak do nakładania podatku na podmiot w związku z wyrządzeniem szkody, bowiem regulują one opodatkowanie uzyskanego przez dany podmiot przychodu (dochodu).

Postulat w tym zakresie jest nieuzasadniony.

- Osoba jest zwolniona z rozliczenia podatkowego w przypadku gdy:
 - a) obliczenia nie powodują do zapłaty podatku;
 - b) osoba z minimalną krajową;
 - c) osoba która otrzymała zadośćuczynienie lub odszkodowanie od podmiotu publicznego, który wyrządził szkodę.

Postulat zwolnienia z rozliczenia podatkowego w przypadku gdy, obliczenia nie powodują zapłaty podatku, nie może być uwzględniony.

Zasadą podatku PIT jest samoopodatkowanie, które oznacza, że po zakończeniu roku podatkowego, podatnik, bez wezwania, jest obowiązany złożyć zeznanie podatkowe o uzyskanych w roku podatkowym dochodach.

Kwestia braku obowiązku zapłaty podatku jest zatem wtórna, bowiem aby to stwierdzić należy zgodnie z przepisami ustawy PIT obliczyć należny podatek od całości uzyskanych dochodów, co robi podatnik właśnie w zeznaniu podatkowym składanym do urzędu skarbowego.

Ta sama zasada dotyczy postulatu zwolnienia z rozliczenia podatkowego osób z minimalną krajową oraz osób, które otrzymały zadośćuczynienie lub odszkodowanie od podmiotu publicznego, który wyrządził szkodę.

Nie można zwalniać z rozliczenia podatkowego osób z minimalną krajową, bowiem uzyskanie dochodu nawet w wysokości 100 zł, podlega wykazaniu w zeznaniu podatkowym. Podatnik uzyskujący w 2021 r. przychód (dochód) w wysokości minimalnej krajowej jest obowiązany do wykazania go w zeznaniu podatkowym i obliczenia należnego podatku. W zeznaniu nie wykazuje się tylko dochodów zwolnionych z podatku.

Te same zasady dotyczą osób, które otrzymały zadośćuczynienie lub odszkodowanie od podmiotu publicznego, który wyrządził szkodę. Nie można wykluczyć sytuacji, że osoba uzyskująca wolne od podatku zadośćuczynienie lub odszkodowanie (kwoty tej nie wykazuje

się w zeznaniu podatkowym), uzyska inne podlegające opodatkowaniu dochody, które należy wykazać w zeznaniu podatkowym i obliczyć należny podatek. Zatem fakt uzyskania zadośćuczynienia lub odszkodowania nie może być przesłanką do zwolnienia podatnika z obowiązku rozliczenia podatkowego.

Stąd powyższy postulat jest nieuzasadniony.

- Zadośćuczynienie lub odszkodowanie jest zwolnione z podatku od osób fizycznych w przypadkach:

1) uaktywnienia umowy lub ugody przed Sądem;

2) w przypadku wezwania do zapłaty, zaprzestanie naruszenia dóbr osobistych, dobrowolnego uznania roszczenia i naprawienia szkody poprzez zapłatę zadośćuczynienia poprzez wezwanie dłużnika przez wierzyciela (wzywającego) tj. 455 kc, 476 kc z przykładem podstawy prawnej: WEZWANIE O ZAPRZESTANIE NARUSZENIA DÓBR OSOBISTYCH, UZNANIA ROSZCZENIA I NAPRAWIENIA SKUTKÓW W TRYBIE DOBROWOLNEJ ZAPŁATY ZADOŚĆUCZYNIENIA

Postulat zwolnienia z opodatkowania zadośćuczynienia lub odszkodowania w przypadku uaktywnienia umowy lub ugody przed Sądem jest bezprzedmiotowy, bowiem w sytuacji umów lub ugód zawieranych przed sądem, zadośćuczynienia lub odszkodowania co do zasady zwolnione są z podatku dochodowego na podstawie obowiązujących już przepisów.

Odnośnie zwolnienia z opodatkowania zadośćuczynienia lub odszkodowania w związku z wezwaniem do zapłaty, to, jak już wyjaśniałem, nie oznacza ono otrzymania zadośćuczynienia lub odszkodowania lecz jest konsekwencją braku ich zapłaty przez obowiązane do naprawienia szkody. Stąd w tym przypadku brak jest uzasadnienia dla wprowadzenia takiego zwolnienia. Wezwanie do zapłaty nie kreuje bowiem powstania przychodu, który mógłby być zwolniony z opodatkowania.

- Zwolnienie z podatku dochodowego w drodze wniosku o zwolnienie z tytułu zadośćuczynienia i odszkodowania ma osoba, która :
 - a) została pokrzywdzona przez podmiot publiczny lub osobę zatrudnioną w podmiocie publicznym lub w obiekcie publicznym;
 - b) wskazała podstawę prawną lub przysłała odpis wezwania i inne pisma do dłużnika;
 - c) gdy osoba nie jest dobrze zarabiająca / zamożna powyżej 7.100 zł miesięcznie brutto;
 - d) gdy osoba nie jest uznana za bogatą i uzyskująca dochód powyżej 20.000 zł miesięcznie brutto, gdy nie musi pracować 10 miesięcy o koszcie 2 tys;
 - e) gdy osoba nie jest uznana za osobę bardzo bogatą i uzyskującą dochód powyżej 50.000 zł miesięcznie brutto, gdy osoba nie musi pracować 25 miesięcy o koszcie 2 tys;
 - f) gdy osoba nie jest uznawana za milionera i miliardera w tym jego majątek

Przede wszystkim nie można zwolnić z opodatkowania zadośćuczynienia i odszkodowania, jeżeli poszkodowany wystąpi z takim wnioskiem. Brak jest bowiem przepisów prawnych uprawniających ministra finansów lub organy podatkowy do zwolnienia podatnika z zapłaty podatku.

Ponadto zwolnienie z opodatkowania zadośćuczynień przyznanych na podstawie umów i ugód dla osób uznanych za niezamożne, bogate czy bardzo bogate nie znajduje uzasadnienia prawnego i społecznego. Trudno jest zdefiniować te pojęcia, bowiem dla każdego podatnika będzie to oznaczać co innego i będzie rodzilo niezadowolenie co do wprowadzonej definicji pojęcia „niezamożny, bogaty, bardzo bogaty”.

Zwolnienie z opodatkowania musi mieć obiektywne przesłanki, a takie mają obecnie obowiązujące przepisy.

Tego rodzaju zwolnienie może być uznane za niekonstytucyjne, zaprzecza bowiem podstawowej konstytucyjnej zasadzie, czyli sprawiedliwości społecznej.

Pragnę wyjaśnić, iż brak zwolnienia zadośćuczynień lub odszkodowań określanych w umowach i ugodach pozasądowych wynika z dużej dowolności w zawieraniu takich umów i ugód, a w szczególności w określaniu ich wysokości.

Generalną zasadą podatku dochodowego jest powszechność opodatkowania, a zwolnienia stanowią wyjątek od tej zasady, dlatego muszą mieć charakter wyjątkowy.

Każde wprowadzane zwolnienie powoduje uszczuplenie dochodów finansów publicznych. Dlatego też wymaga określenia skutków podatkowych takiej regulacji oraz źródeł jej finansowania.

W tym przypadku nie jest możliwe oszacowanie skutków regulacji, bowiem brak jest danych co do ilości zawieranych umów i ugód, a tym samym co do wysokości wskazanych w nich kwot.

Inicjowanie nowych rozwiązań legislacyjnych, wiążących się w kolejnych latach z wpływem regulacji na sektor finansów publicznych i generowaniem skutków finansowych dla budżetu państwa, powinno być poprzedzone analizą ich wielkości w kontekście możliwego sfinansowania zadań w ramach dotychczasowej przestrzeni fiskalnej wyznaczonej obowiązywaniem w 2021 r. i w latach następnych stabilizującej reguły wydatkowej. Reguła wydatkowa określa nieprzekraczalny limit wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Zasadne jest wprowadzanie rozwiązań o pozytywnym lub co najwyżej neutralnym wpływie na sektor finansów publicznych, tj. koncentrujących się na wprowadzaniu wyłącznie takich działań, które nie generują uszczupień po stronie dochodów budżetu państwa, dla których źródło sfinansowania ewentualnych zwiększonych wydatków znajdują się w środkach budżetowych zaplanowanych w ramach corocznych limitów właściwych części budżetowych (i odpowiednio planów finansowych jednostek sektora finansów publicznych), bez konieczności angażowania dodatkowych środków budżetu państwa ponad limit dysponenta.

Uszczuplenie dochodów budżetu państwa, jak i budżetów jednostek samorządu terytorialnego, ma wpływ na zasoby finansowe państwa i samorządu terytorialnego, i tym samym na zakres możliwych do sfinansowania usług publicznych, wynikających z realizacji zaplanowanych w budżetach zadań danych jednostek.

Jak wynika z powyższych wyjaśnień znacząca część postulatów zawartych w petycji jest bezprzedmiotowa, bowiem obowiązujące przepisy ustawy PIT przewidują zwolnienie z opodatkowania niektórych zadośćuczynień lub odszkodowań, natomiast pozostałe postulaty

nie są obecnie przedmiotem rozważań, gdyż w tej chwili realizowane są prace związane z zapowiadzianym przez rząd programem „Polski Ład”.

Podstawa prawna

- 1) Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1128, z późn. zm.), zwana ustawą PIT;
- 2) art. 21 ust. 1 pkt 3 i 3b, art. 45 ust. 1, 1b, 3, 3a, 3b, 4 pkt 1 i ust. 6 ustawy PIT;
- 3) art. 67k ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2020 r. poz. 849).

Z wyrazami szacunku

/podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym/